

मन्दाकिनीवर्णना

Que.1. श्लोकं पठित्वा अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत

[Marks :(4)]

अब्रवीच्च वरारोहां चन्द्रचारुनिभाननाम्।

विदेहराज्यस्य सुतां रामो राजीवलोचनः।।

क.अस्मिन् श्लोके क्रियापदं किम्?

ख.राजीवलोचनः कः?

ग.विदेहराज्यस्य सुता का?

घ.अब्रवीच्च इति पदं विश्लेषयत।

Ans.

क.अब्रवीत्।

ख. श्री रामः।

ग.सीता।

घ.अब्रवीत् + च

Que.2. महर्षयः यथाकालं मन्दाकिनीं स्नानार्थम् आश्रयन्ति इत्याशयसुचकं श्लोकं चित्वा लिखत।

क. आदित्यमुपतिष्ठन्ते नियमादूर्ध्वबाहवः ।

[Marks :(2)]

एतेऽपरे विशालाक्षि मुनयःसंश्रितव्रताः।।

ख. जटाजिनधराः काले वल्कलोत्तरवाससः।

ऋषयस्त्ववगाहन्ते नदीं मन्दाकिनीं प्रिये।।

Ans. उत्तरम्-ख. जटाजिनधराः काले वल्कलोत्तरवाससः।

ऋषयस्त्ववगाहन्ते नदीं मन्दाकिनीं प्रिये।।

Que.3. ऋषयःमन्दाकिनीं प्रप्य आदित्यं पूजयतीत्यर्थकं श्लोकं चित्वा लिखत।

[Marks :(2)]

क. आदित्यमुपतिष्ठन्ते नियमादूर्ध्वबाहवः ।

एतेऽपरे विशालाक्षि मुनयःसंश्रितव्रताः।।

ख. जटाजिनधराः काले वल्कलोत्तरवाससः।

ऋषयस्त्ववगाहन्ते नदीं मन्दाकिनीं प्रिये।

Ans. उत्तरम् -क. आदित्यमुपतिष्ठन्ते नियमादूर्ध्वबाहवः ।

एतेऽपरे विशालाक्षि मुनयःसंश्रितव्रताः॥

Que.4. मञ्जूषातःसमानार्थकपदानि चित्वा लिखत।

[Marks :(4)]

(शैलं,द्रुमः,पादपः,अद्रिः)

पर्वतः - -----,-----

वृक्षः - -----,-----

Ans. मञ्जूषातःसमानार्थकपदानि चित्वा लिखत।

(शैलं,द्रुमः,पादपः,अद्रिः)

पर्वतः - ----शैलम्,--अद्रिः----

वृक्षः - -----पादपः,द्रुमः-----

Que.5. मातृकानुसारं पट्टिकां पूरयत

[Marks :(4)]

नलिनी हे नलिनि!

विशालाक्षी -----!

भामिनी -----!

प्रिया हे प्रिये!

सीता -----!

शोभना -----!

Ans. उत्तराणि।

नलिनी हे नलिनि!

विशालाक्षी हे विशालाक्षि!

भामिनी हे भामिनि!

प्रिया हे प्रिये!

सीता हे सीते!

शोभना हे शोभने!

Que.6. यथोचितं योजयत ।

[Marks :(5)]

पुष्पः - मुनयः।

तटः - वृक्षः ।

नलिनी - तीरः ।

द्रुमः - मानससारः ।

ऋषयः - कुसुमम् ।

यथोचितं योजयत ।

आदित्यः - काव्यम् ।

अयोध्या - कविः ।

कमलम् - सूर्यः ।

वाल्मीकिः - श्रीरामः ।

रामायणम् - अम्बुजम् ।

Ans. यथोचितं योजयत ।

पुष्पः - कुसुमम् ।

तटः - तीरः ।

नलिनी - मानससारः ।

द्रुमः - वृक्षः ।

ऋषयः - मुनयः ।

यथोचितं योजयत ।

आदित्यः - सूर्यः ।

अयोध्या - श्रीरामः ।

कमलम् - अम्बुजम् ।

वाल्मीकिः - कविः ।

रामायणम् - काव्यम् ।

Que.7. यथोचितं योजयत ।

[Marks : (4)]

मैथिली - पुत्री ।

रम्यम् - मुखम् ।

सुता - तटिनी ।

आननम् - सीता ।

नदी - मनोहरम् ।

Ans. यथोचितं योजयत ।

मैथिली- सीता।

रम्यम् - मनोहरम् ।

सुता - पुत्री ।

आननम् - मुखम्।

नदी- तटिनी।

Que.8. यथोचितं योजयत।

[Marks :(4)]

मन्दाकिनी	चित्रकूटः।
पादपः	रामः ।
पर्वतः	गङ्गा ।
कोसलेश्वरः	मुनयः ।
सिद्धजनाः	वृक्षः ।

Ans. यथोचितं योजयत।

मन्दाकिनी - गङ्गा।

पादपः- वृक्षः।

पर्वतः - चित्रकूटः ।

कोसलेश्वरः - रामः।

सिद्धजनाः - मुनयः।

Que.9. 1. एतेऽपरे विशालाक्षि मुनयः संश्रितव्रताः। अस्मात् सम्बोधनारूपं चित्वा लिखत।

2.. ऋषयस्त्ववगाहन्ते नदीं मन्दाकिनीं प्रिये । अत्र सम्बोधनारूपं किम्?

[Marks :(2)]

Ans. 1.विशालाक्षि

2.प्रिये

Que.10. कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं चित्वा लिखत।

[Marks :(1)]

1.आदिकविः कः?

(कालिदासः,वाल्मीकिः,भासः,भारविः)

2.आदिकाव्यं किम्?

(महाभारतं, अभिज्ञानशाकुन्तलं,रामायणं,रघुवंशं)

3.रामायणे कति काण्डाः सन्ति?

(षट्,पञ्च,अष्टः,त्रीणि)

4.मन्दाकिनी वर्णना नाम पाठः कस्मात् काण्डात् उद्धृतम्?

(अरण्यकाण्डात्, सुन्दरकाण्डात्, अयोध्याकाण्डात्, युद्धकाण्डात्)

5.पितुराज्ञां पालयितुं वनं प्राप्तः श्रीरामः कुत्र अवसत्?

(आम्रकूटे, पश्चिमघट्टे, चित्रकूटे, हिमालये)

6.गङ्गानद्याः तीरे स्थितस्य पर्वतस्य नाम किम्?

(आम्रकूटम्, पश्चिमघट्टम्, चित्रकूटम्, हिमालयम्)

7.नयनम् इति पदस्य समानपदं चित्वा लिखत ।

(अक्षि, आननम्, वदनम्, हस्तम्)

8.विदेहराजः कः?

(जनकः, दशरथः, रामः, भरतः)

Ans. 1.वाल्मीकिः।

2.रामायणम्।

3.षट्।

4.अयोध्याकाण्डात्।

5.चित्रकूटे।

6.चित्रकूटम्।

7.अक्षि।

8.जनकः।

Que.11. वृत्तं सोदाहरणं समर्थयत।

[Marks : (4)]

1.आदिकविः कः?

अथवा

वृत्तं लक्षणसहितं समर्थयत

क.मालिनी

अथवा

ख.वसन्ततिलका

Ans. * गणं निर्णयते चेत् -२

* वृत्तलेखताय -१

* समर्थनाय - १

८ आहत्य-४

Que.12. कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं चित्वा लिखत।

[Marks :(1)]

1.पितुराज्ञां पालयितुं कः वनम् अगच्छन्?

(रामः, भरतः, शत्रुघ्नः, नकुलः)

2.मन्दाकिनी वर्णना कस्मात् ग्रन्थात् स्वीकृतम्?

(महाभारतात्, रामायणात्, कुमारसंभवात्, रघुवंशात्)

3.पादेन पिबतीति -----।

(पावनः, पादपः, पवनः, प्रतीपः)

Ans. 1.रामः।

2.रामायणात्।

3.पादपः।

Que.13. उदाहरणानुसारं लिखत।

[Marks :(3)]

पुष्पं च फलं च - पुष्पफले।

सुखं च दुःखं च- -----।

फलं च मूलं च- -----।

पुष्पं च पत्रं च - -----।

Ans. उदाहरणानुसारं लिखत।

पुष्पं च फलं च - पुष्पफले।

सुखं च दुःखं च- --सुखदुःखे।-----।

फलं च मूलं च- -----फलमूले।-----।

पुष्पं च पत्रं च - -----पुष्पपत्रं।-----।

Que.14. उदाहरणानुसारं लिखत।

[Marks :(1)]

मिथिलायाः अपत्यं स्त्री -- मैथिली।

जनकस्य अपत्यं स्त्री -- -----।

Ans. उदाहरणानुसारं लिखत।

मिथिलायाः अपत्यं स्त्री -- मैथिली।

जनकस्य अपत्यं स्त्री --जानकी।

Que.15. उदाहरणानुसारं लिखत।

[Marks : (1)]

हंसैः सारसैः च सेविता --- हंससारससेविता ।

नरैः वानरैः च सेवितः ----

Ans. उदाहरणानुसारं लिखत।

हंसैः सारसैः च सेविता --- हंससारससेविता ।

नरैः वानरैः च सेवितः ----नरवानरसेविता।

Que.16. उदाहरणानुसारं लिखत।

[Marks : (1)]

विदेहानां राजा विदेहराजः।

पक्षिणां राजा ----- ।

Ans. उदाहरणानुसारं लिखत।

विदेहानां राजा विदेहराजः।

पक्षिणां राजा ---पक्षिराजः।

Que.17. उदाहरणानुसारं लिखत।

[Marks : (1)]

कोसलानाम् ईश्वरः -- कोसलेश्वरः।

मगधानाम् ईश्वरः --- -----।

Ans. उदाहरणानुसारं लिखत।

कोसलानाम् ईश्वरः -- कोसलेश्वरः।

मगधानाम् ईश्वरः --- -मगधेश्वरः।

Que.18. उदाहरणानुसारं लिखत।

[Marks : (1)]

राजीवे इव लोचने यस्य सः -- राजीवलोचनः।

कमले इव नयने यस्य सः -- -----।

Ans. उदाहरणानुसारं लिखत।

राजीवे इव लोचने यस्य सः -- राजीवलोचनः।

कमले इव नयने यस्य सः -- कमलनयनः।